

2023-02-13 Nr. NV-293

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-22-2244 (3) TAIS-22-14122(4) TAP-22-2245 (3) TAIS-22-14123(4)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ASMENS DUOMENŲ TEISINĖS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-1374 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – PROJEKTAS NR. 1) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ASMENS DUOMENŲ, TVARKOMŲ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ PREVENCIJOS, TYRIMO, ATSKLEIDIMO AR BAUDŽIAMOJO PERSEKIOJIMO UŽ JAS, BAUSMIŲ VYKDYMO ARBA NACIONALINIO SAUGUMO AR GYNYBOS TIKSLAIS, TEISINĖS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. XI-1336 1, 3, 7, 39, 40, 41, 43, 44, 50 STRAIPSNIŲ, IX SKYRIAUS PAVADINIMO BEI PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 49¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – PROJEKTAS NR. 2)		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	Teisingumo ministerija	<i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2023-02-07	<i>Pasirenkama</i> ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje (B dalyje) ☐ Grąžinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA**Įstatymo Nr. 1 pakeitimą sąlygojo:**

a) ženkliai padidėjęs asmenų skundų dėl Reglamento ir ADTAI pažeidimų skaičius bei atvejų sudėtingumas bei kompleksiskumas (2017 m. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (toliau – VDAI) gavo 480, 2018 m. – 859, 2019 m. – 880, o 2020 m. – 1083 ir 2021 m. – 1164 skundus, o ŽEIT gavo 2017 m. – 253, 2018 m. – 321, 2019 m. – 380, 2020 m. – 408, 2021 m. – 325 skundus). Didėjančiam skundų skaičiui nagrinėti skiriami neproporcingai dideli resursai ir laiko ištekliai, priežiūros institucijų veikla nepakankamai koncentruojama į preventyvią veiklą ir rizikingiausius sektorius. Problema yra ne kartą identifikuota ir Seimo kontrolierių išvadose. **Problema reali, pagrįsta duomenimis**, tačiau nėra informacijos apie kitas galimas/būtinąs priemones, kurios galėtų prisidėti prie šios problemos sprendimo. Manome, kad esama problema (didėjantis skundų kiekis) susijusi su kita **problema, t.y. VDAI nepakankamai dėmesio skiria veiklai, susijusiai su prevencija, rizikinių sektorių priežiūra, duomenų valdytojų, tvarkytojų ir visuomenės švietimu. Sumažėjus skundų kiekiui ir sutrumpėjus skundų nagrinėjimo terminams, dalis žmoniškųjų išteklių turi būti skirta proaktyviai prevencinei, švietėjiškai veiklai asmens duomenų apsaugos srityje.**

b) Viešųjų konsultacijų metu buvo pateikti siūlymai dėl teistumo duomenų tvarkymo ypatumų su darbo santykiais susijusiais atvejais (atvejai, susiję su veiklos specifiška, pvz. finansų, draudimo sektoriai, pinigų plovimo prevencija ir kt.).

c) Viešųjų konsultacijų metu pabrėžtas duomenų valdytojų ir tvarkytojų poreikis didesniai priežiūros institucijų sprendimų viešinimui. Siūloma spręsti problema yra aktuali.

Pastaruoju metu nebuvo teikiami teisės aktų projektai susiję su skundu nagrinėjimu asmens duomenų apsaugos srityje. Iki šiol problema buvo sprendžiama tik organizacinėmis priemonėmis (pvz. didinant VDAI pareigybių skaičių), tačiau esminio pokyčio tai nedavė.

Nepriėmus siūlomų pakeitimų, VDAI ištekliai bus naudojami neefektyviai, neužtikrinamos tinkamas skundų dėl pažeistų asmens duomenų teisių nagrinėjimas bei efektyvi asmens duomenų apsauga, daugės asmenų, nepalankiai vertinančių VDAI veiklą, dalis, mažės šios institucijos galimybės koncentruoti veiklą į rizikingiausius veiklos sektorius, didinti metodinės pagalbos apimtį ir plėsti visuomenės švietimą.

Projekto Nr. 2 pakeitimą sąlygojo esamas teisinis reguliavimas, kuris neužtikrina galimybės duomenų subjektams ginti savo teises tais atvejais, kai jų asmens duomenys tvarkomi vadovaujantis ir tiesiogiai taikomais Europos Sąjungos teisės aktais.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS**Projektas Nr. 1**

Siūlomos priemonės problemai spręsti yra tinkamos ir turėtų optimizuoti skundų nagrinėjimo procesą, priežiūros institucijos galės pasirinkti tinkamiausius ir efektyviausius skundų nagrinėjimo būdus, bus skatinamas bendradarbiavimas tarp pateikusio skundą asmens, skundžiamo subjekto ir priežiūros institucijos (įskaitant siekį ginčą išspręsti taikiai). Numatomi papildomi galimi dokumentų siuntimo būdai, skundų apjungimo galimybės, tikslinami skundų nagrinėjimo terminai numatant galimybę terminą stabdyti, kai atliekami veiksmai nepriklauso nuo priežiūros institucijos; priežiūros institucijų sprendimų viešinimas sudarys galimybę suinteresuotiems asmenims susipažinti su formuojama praktika dėl asmens duomenų pažeidimų.

Projektu Nr. 1 siūlomas pakeitimas dėl teistumo duomenų (duomenys apie apkaltinamuosius nuosprendžius ir nusikalstamas veikas) tvarkymo su darbo santykiais susijusiais atvejais. Darbdaviui, siekiant teisėto intereso, suteikiama galimybė, o ne prievolė - tvarkyti tokius darbuotojo ar pretendento į pareigas duomenis. Darbdaviui nustatomos darbuotojų ar kandidatų į pareigas duomenų subjektų teisių ir laisvių apsaugos priemonės aiškos, atitinkančios Reglamento (ES)2016/679 nurodytus reikalavimus. Siūloma nustatyti, kad Darbdavio nurodytos apimties duomenis apie apkaltinamuosius nuosprendžius ir nusikalstamas veikas darbdaviui pateikia pats kandidatas, pretenduojantis eiti pareigas arba atlikti darbo funkcijas, arba darbuotojas.

Projektas Nr. 2

Siūlomi priemonės tinkamos, nes užtikrins Europos Sąjungos teisės aktų (reglamentų) tiesioginį taikymą, t.y. užtikrins sankcijų skyrimą už netinkamą asmens duomenų tvarkymą ir kad asmens duomenys būtų tvarkomi teisėtai, laikantis Projektu Nr. 2 keičiamo įstatymo reikalavimų, tiek pas duomenų valdytoją, tiek ir pas duomenų gavėjus, kuriems tokie asmens duomenys buvo perduoti.

Dėl Projekto Nr.1 įgyvendinimo lėšų

VDAI ir ŽEIT vertinimu, sprendimams nuasmeninti ir pašalinti kitą neskelbtiną informaciją bus reikalingi atitinkamai 2 ir 1 papildomai etatai. **2024 metais lėšų poreikis VDAI** sudarytų 54 344,64 Eur darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms bei 5 622,24 Eur darbo vietų įrengimui (viso – **59 966,88 Eur**), vėlesniais metais 2 etatų **išlaikymo metinės išlaidos sudarytų 54 344,64 Eur. 2024 metais lėšų poreikis ŽEIT** sudarytų 22 500 Eur darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms bei 2 500 Eur darbo vietos įrengimui (viso – **25 000 Eur**), vėlesniais metais 1 etato **išlaikymo metinės išlaidos sudarytų 22 500 Eur.** VDAI svetainės funkcionalumą (pvz.: paieška pagal reikšminius žodžius, pagal tam tikras sritis, kuriose buvo priimti sprendimai ir pan.), kurie leistų tinkamai surasti sprendimus (informaciją) bei ją aiškiai pateikti reikalingas finansavimas (**2023 m.**). Atlikus preliminarų rinkos tyrimą paieškos įrankio sukūrimas gali kainuoti apie **20 000 Eur, neįskaitant metinių įrankio išlaikymo išlaidų.**

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Projektu Nr. 1 aiškiai įvardijamos priežiūros institucijos (VDAI ir ŽEIT), jų užduotys, įgaliojimai vykdant tiesiogiai taikomų ES teisės aktų priežiūrą, naujai apibrėžiamas priežiūros institucijų bendradarbiavimas atliekant pažeidimų nagrinėjimą

Nustatytas terminas įstatymų įgyvendinimui bei priežiūros institucijoms pasirengti įstatymų įgyvendinimui yra realus. Net ir nesukūrus paieškos įrankio dėl 2023 m. nenumatyto finansavimo, priežiūros institucijų sprendimai iki įrankio sukūrimo galėtų būti skelbiami be jo, chronologine tvarka.

Institucijoms dėl teisinio reguliavimo pakeitimų sumažės administracinė našta vykdant jų funkcijas, todėl institucijoms papildomo pasiruošimo įgyvendinimui nereikia. Dėl funkcijų, nustatytų institucijoms, aiškumo abejonių nekyla.

STEBĖSENA

Teisingumo ministerija įpareigojama atlikti įstatyme nustatyto galiojančio teisinio reguliavimo, susijusio su priežiūros institucijų atliekamu skundų nagrinėjimu, poveikio *ex post* vertinimą. Atliekant *ex post* vertinimą,

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

turi būti nustatyta, kokią poveikį šiame įstatyme nustatytos priemonės, susijusios su priežiūros institucijų atliekamu skundų nagrinėjimu, turėjo asmenų teisei į asmens duomenų apsaugą. Atlikdama *ex post* poveikio vertinimą, Teisingumo ministerija turėtų remtis šiais kriterijais:

- [asmens duomenų apsaugos sąlygų lygio](#) pokytis (planuojama, kad 2025 m. šio rodiklio reikšmė bus 64,4);
- taikių sprendimų skaičius (planuojama, kad 5 proc. visų gaunamų skundų bus išsprendžiama taikiai);
- skundų nagrinėjimo terminų pokytis (planuojama, kad vidutinis skundo išnagrinėjimo terminas sutrumpės 20 proc.).

Ex post vertinimo laikotarpis – 2 metai nuo Projekto Nr. 1 įsigaliojimo dienos ir turės būti atliktas iki 2026 m. sausio 1 d.

Projektų rengėjai atsižvelgė į Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės pasiūlymus dėl stebėsenos masto išplėtimo. VDAI ir Teisingumo ministerija, įsigaliojus Įstatymo projekto Nr. 1 nuostatomis stebės ir naujų nuostatų veikimą – bus stebima, kaip kinta rodikliai, susiję su skundų nagrinėjimu (vidutinė skundų nagrinėjimo trukmė, išnagrinėtų skundų skaičius, taikiai išspręstų skundų dalis ir kt.), kokią įtaką ADTAI pakeitimai turės kitų VDAI funkcijų, susijusių su prevencine ar šviečiamąja veikla, vykdymui. Tokios stebėsenos vykdymas prisidės prie tinkamų ir laiku priimamų valdymo sprendimų, leidžiančių efektyviai išnaudoti priežiūros institucijos žmogiškuosius ir finansinius išteklius bei užtikrinti priežiūros institucijos strateginių ir veiklos tikslų siekimą.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Teisingumo ministerija, įgyvendindama Aštuonioliktosios Vyriausybės programos priemonę „Įvykdyti viešąsias konsultacijas dėl Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo peržiūros, siekiant įvertinti jo veikimą ir priimti Vyriausybės sprendimą dėl teisinio reguliavimo spragų panaikinimo ir ES teisės įgyvendinimo“, 2022 m. kovo–gegužės mėn. vykdė viešųjų konsultacijų susitikimų ciklą, kurio metu su suinteresuotais asmenimis buvo diskutuota surengus 6 susitikimus–apskritojo stalo diskusijas. Nors dauguma atvejų diskusijose nebuvo identifikuotas poreikis keisti reguliavimą, tačiau buvo pateikta konkrečių pasiūlymų dėl teistumo duomenų tvarkymo ypatumų su darbo santykiais susijusiais atvejais. Viešųjų konsultacijų „paraštėse“ taip pat ne kartą buvo pabrėžtas duomenų valdytojų ir tvarkytojų poreikis didesniai priežiūros institucijų sprendimų viešumui. Į šiuos siūlymus atsižvelgta.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Derinimo pažymoje dėl Projekto Nr. 1:

- Vidaus reikalų ministerijos pateikiamos pastabos suderintos, Projektas Nr. 1 pagal jas tinkamai patikslintas.
- Teisingumo ministerijos argumentai, kuriais remiantis neatsižvelgta į Interneto žiniasklaidos asociacijos pasiūlymus (keičiamame ADTAI projekte detalizuoti duomenų tvarkymo teisėtumo pagrindus, kai vykdomos skaidrumo veiklos ir remiamasi viešuoju interesu), Žurnalistų etikos inspektoriatu tarnybos pasiūlymus (kad ŽEIT sprendimams nebūtų taikomos privalomas viešinimas), iš dalies atsižvelgta į Vilniaus universiteto Teisės fakulteto pasiūlymus (dėl asmens duomenų tvarkymo žurnalistikos, akademinės, meninės ar literatūrinės saviraiškos tikslais), tinkamai parinkti, laikantis keičiamo įstatymų turinio ir keičiamo teisinio reguliavimo tikslo.
- Projekto Nr. 1 nuostatos dėl darbdavių atliekamo teistumo informacijos tvarkymo klausimų papildomai aptartos 2023 m. vasario 3 d. Vidaus reikalų ministerijos, Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės atstovų pasitarime, kurį organizavo Teisingumo ministerija. Atsižvelgiant į susitikimo metu sutartus sprendimus (kad darbdavio nurodytos apimties duomenis apie apkaltinamuosius nuosprendžius ir nusikalstamas veikas darbdaviui pateikia pats kandidatas, pretenduojantis eiti pareigas arba atlikti darbo funkcijas, arba darbuotojas), atlikti atitinkami Įstatymo projekto Nr. 1 patikslinimai.
- Teisingumo ministerija iš esmės atsižvelgė į Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės 2023 m. vasario 1 d. dalykinio vertinimo pažymoje Nr. NV-233 pateiktus pasiūlymus, ir pagal juos patikslino Įstatymų projektų aiškinamąjį raštą bei Teikimą dėl projektų pateikimo Vyriausybei.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Dokumentų nuasmeninimas yra aktualus klausimas daugeliui institucijų, todėl turėtų būti kuriami horizontalūs įrankiai valstybės mastu šiai problemai spręsti, todėl parengtas Vyriausybės posėdžio protokolinio sprendimo projektas, kuriuo Ekonomikos ir inovacijų ministerijai kartu su Informacinės visuomenės plėtros komitetu ir Inovacijų agentūra (GovTech laboratorija) pavedama iki 2023 m. gegužės 1 d. Vyriausybės kanceliarijai pateikti:

1) informaciją apie valstybės institucijų naudojamąs technines priemones ir (ar) įrankius, skirtus nagrinėti skundus (skundo pateikimui, skundo nagrinėjimo eigos stebėjimui, komunikacijai tarp į skundo nagrinėjimą įtrauktų subjektų), rengti sprendimus viešinimui ir juos viešinti užtikrinant jų nuasmeninimą ir laikantis valstybės, tarnybos, profesinės, komercinės, kitos įstatymų saugomą paslaptį sudarančios ar kitos įstatymų saugomos informacijos apsaugos reikalavimų;

2) konkrečius pasiūlymus dėl galimybių 1 punkte nurodytas technines priemones ir (ar) įrankius naudoti visoms priežiūros institucijoms nagrinėjant skundus, rengiant sprendimus viešinimui ir juos viešinant bei galimas alternatyvas, įskaitant naujų techninių priemonių ir (ar) įrankių sukūrimą.

Projektas Nr. 1 patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2023 m. sausio 13 d. išvadoje Nr. NV-80 ir Viešojo valdymo grupės 2023 m. vasario 1 d. pažymoje Nr. NV-233 pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Kipras Mensevičius

Viešojo valdymo grupė

Viešojo valdymo grupės vyresnysis patarėjas Artūras Norkevičius, grupės vadovė Jurgita Žilinskienė